

מבט מבס"א

מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים

לקראת מדינה פלסטינית? ארה"ב מעניקה לגיטימציה לרש"פ ולחמאס

מאת ד"ר מרדכי קידר

מבט מבס"א מס' 1,949, 5 במרץ 2021

תקציר: מאז כניסת ממשל ביידן לתפקידו מתקיימים מגעים משמעותיים בינו לבין הנהגת הרש"פ בעידוד וסיוע גורמי שמאל ישראלים שתכליתו להביא במהירות האפשרית להקמת מדינה פלסטינית. ממשלת ישראל לא נמצאת בתמונה למעט נקודה אחת: הממשל מפעיל לחץ על רה"מ נתניהו לאפשר את קיום הבחירות גם במזרח ירושלים כדי להוכיח לכל העולם שהכרתו של טראמפ בירושלים כבירת ישראל בטלה ומבוטלת.

מי שבקי בהתנהלות ראשי מדינות בכל הנוגע לפרסום מסמכים, עיצוב מדיניות וביצוע פעולות - בעיקר מלחמתיות - יודע שמדובר בתהליך חשאי, ארוך ואינטנסיבי המתנהל בין הלשכות קודם לפרסום או לביצוע. מנהיגים (באמצעות מזכיריהם ויועציהם) מתכתבים ומתייעצים זה עם זה כדי לגבש מדיניות, לתכנן פעולות ולנסח יחדיו את המסמכים וההכרזות, גם אם מדובר בעניין הנוגע רק לאחד הצדדים. כאשר מנהיג מפרסם מסמך או יוצא בהכרזה פומבית על מדיניות, במרבית המקרים עניין זה מעוצב עד לפרטים, מתואם היטב ומנוסח בדקדקנות עם כל מנהיג אחר שהעניין נוגע לו, והסיבה ברורה: מנהיג אינו רוצה להביך מנהיגים אחרים, בעיקר אם הוא תלוי בהם וזקוק לתמיכתם.

קיימת דוגמה פשוטה לעניין זה: במהלך שלושה שבועות המתנה ישראל לפני שפתחה במלחמת ששת הימים ביוני 1967, ולכן תקופה זו נקראת "תקופת ההמתנה". איש בישראל לא ידע למה ממתנים עשרות אלפי אנשי מילואים שגויסו למלחמה. רק לאחר שנים התגלה שראש ממשלת ישראל דאז, לוי אשכול, שלח בחשאי את ראש המוסד מאיר עמית לושינגטון כדי לקבל הבטחה מפורשת מהנשיא האמריקני לינדון ג'ונסון שארה"ב תתמוך בישראל מול ברה"מ, לא תעצור את המלחמה לפני שיושגו מטרותיה, ותמלא מחדש את מלאי התחמושת שידלדל במלחמה. רק לאחר שמזכיר ההגנה רוברט מקנמרה דיבר עם ג'ונסון בנוכחות עמית והשיג ממנו את ההתחייבויות הנ"ל נתן אשכול את ההוראה לצה"ל לפתוח במלחמה. עד היום מאשימים את אשכול שהיה הססן, אך האמת היא שהוא התנהל באחריות.

כיום מעוניין ממשל ביידן להשיב את הסוגייה הפלסטינית למרכז בימת ההתרחשויות המדיניות. הבעיה מבחינת הממשל אינה ישראל, שכן זו שבויה בתלותה העמוקה בארה"ב: הסיוע הכלכלי, אספקת נשק, חלקי חילוף למטוסים ותחמושת מיוחדת, הגנה מדינית במועצת הביטחון, איום על בית המשפט הבינלאומי ועוד. בעיה גדולה

יותר מבחינת הממשל היא הרש"פ, אותו גוף מדיני עוברי שנטש את שולחן המשא-ומתן כבר בכהונתו הראשונה של הנשיא אובמה, שהחציף פנים כלפי הנשיא טראמפ (מחמוד עבאס הטיח בו את הקללה "יח'רב ביתכ"), ששרד בגאון את עצירת התמיכה הכלכלית האמריקנית, ושסירב להיכנס לעסקת המאה הנדיבה. לכן הממשל רואה בהחזרת הרש"פ לתהליך משימה קשה יותר מהחזרת ישראל ומשקיע כתוצאה מכך זמן ומאמץ גדולים בהרבה ברשות זו. הוכחה לכך ניתן לראות בשלושה אירועים מקבילים :

הבחירות: חמש עשרה שנים עברו מהבחירות האחרונות ברש"פ, ופתאום, באמצע ינואר 2021, הכריז עבאס על קיום בחירות לפרלמנט ב-22 במאי ולנשיאות ב-31 ביולי. מה קרה? פשוט מאוד, בממשל ביידן רוצים להכשיר את הקרקע להקמת מדינה פלסטינית על אפה ועל חמתה של ישראל, ואין דבר טוב יותר מלהציג את המדינה בדרך כדמוקרטית לחלוטין, באופן בו ייטלו חלק בבחירות "כל חלקי העם הפלסטיני", כלומר גם חמאס. קרוב לוודאי שרעיון הבחירות כאמצעי ליצירת לגיטימציה הגיע מושינגטון.

חמאס: גדולי התומכים בחמאס הם ארגוני האחים המוסלמים בארה"ב (שהרי חמאס היה במקורו זרוע האחים המוסלמים ב"פלסטין"). ראשי ארגונים אלו זכו לזמן איכות עם ברק אובמה במשך שמונה השנים בהן כיהן כנשיא, אך סולקו לחלוטין מושינגטון בארבע שנות טראמפ. עכשיו הם חוזרים בגדול לעמדת ההשפעה שלהם במסדרונות הממשל, והם רוצים להכשיר את חמאס. הצגתו כארגון אזרחי וכמפלגה פוליטית לגיטימית היא הדרך להכשרתו בתקשורת האמריקנית ובפוליטיקה הבינלאומית. ב-20 בפברואר שיגרה הנהגת הרש"פ מכתב רשמי לממשל ביידן ובו נכתב שארגונים פלסטיניים ובהם חמאס הביעו מחויבות להקמת מדינה פלסטינית המבוססת על קווי 1967 ובירתה מזרח ירושלים. אין ספק שמכתב זה נוסח במשותף על-ידי הממשל והרשות לפני שפורסמה שליחתו, כמו שאין ספק שחמאס הודיע על נכונותו להשתתף בבחירות ולקיומה של ישראל בגבולות 1967 לאחר מגעים בין הנהגתו וראשי האחים המוסלמים בארה"ב, כשהממשל מעורב במגעים אלו.

"מגילת החירויות": ב-20 בפברואר פרסם עבאס "פקודה נשיאותית בעניין חיזוק חירויות הציבור בשטחי מדינת פלסטין" שתחול על כל הגופים הפוליטיים, ובמשתמע גם על חמאס והג'יהאד האסלאמי הפלסטיני. הפקודה מדברת על: "(1) חיזוק אווירת החירות בכל חלקי מדינת פלסטין" כלומר גם ברצועת עזה; (2) איסור רדיפת אנשים, מעצרם, מאסרם או חקירתם בשל סיבות הקשורות לחירות הבעת הדעה וההשתייכות הפוליטית; (3) שחרור העצורים והאסירים שנעצרו בשל דעתם או השתייכותם הפוליטית, המפלגתית או הארגונית בכל שטחי מדינת פלסטין (שחרור מחבלים?); (4) מתן חירות מושלמת לתעמולת בחירות מסורתית ואלקטרונית - פרסום, הדפסה, ארגון מפגשים וועידות פוליטיות ומימוןן בהתאם לחוק; (5) מתן הזדמנות שווה באמצעי התקשורת הרשמיים לכל הרשימות; (6) הקלפיות יאובטחו בידי המשטרה בלבד, לא מנגנוני הביטחון בכל חלקי מדינת פלסטין". כדי להבטיח שהמסמך הזה יגיע לעיניים הנכונות בושינגטון, פורסם הצו בדף הפייסבוק הרשמי של מחמוד עבאס עם הכותרת באנגלית: *President Abbas issues presidential decree on strengthening public freedoms in Palestine.*

השאלה המתבקשת היא מי בממשל האמריקני הוא בן התכתובת של מחמוד עבאס ונותן לו "רעיונות קונסטרוקטיביים" אלה. כמובן שמידע מעין זה אינו בנמצא, אך סביר להניח שמדובר באחת משתי אפשרויות: מישהו במחלקת המדינה שנטייתו הפרו-ערבית ידועה ומתועדת, או מאהר ביטאר, פלסטיני פעיל נגד ישראל המכהן כיום בתפקיד מפתח כממונה על קהיליית המודיעין במועצה לביטחון לאומי האמריקנית. קרוב לוודאי שבתפקידו זה הוא רואה את המידע הרגיש ביותר שאוספת קהיליית המודיעין האמריקנית, כולל משותפיה בישראל.

אם גורמים אמריקנים מנחים את ראשות הרש"פ בדרכה להקמת מדינה בתמיכה אמריקנית, הרי שגורמי שמאל ישראלים נוטלים קרוב לוודאי חלק במאמץ זה ומייעצים לאמריקנים ולפלסטינים כיצד לכפות על ישראל מדינה פלסטינית על אפו וחמתו של הרוב בישראל החושש שמדינה כזאת תהפוך לישות טרור מסוכנת בהרבה מזו הקיימת ברצועת עזה. ורק כדי להזכיר: בשנת 2010 הזמינה מזכירת המדינה קלינטון את ציפי לבני שהייתה אז ראשת האופוזיציה לפגישה בווישינגטון, ובשנת 2015 תמך משרד החוץ האמריקני כספית בארגון וי-15 שחתר להפיל את שלטון הימין בישראל.

המאמר התפרסם במקור ראשון ב-23.2.2021.

- סגן אלוף (מיל') ד"ר מרדכי קידר הוא מרצה ללימודי הערבית ולימודי המזרח התיכון באוניברסיטת בר-אילן וחוקר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים.